



Tabula brevis et perspicua de sacra Domini cœna

<https://hdl.handle.net/1874/423314>

2

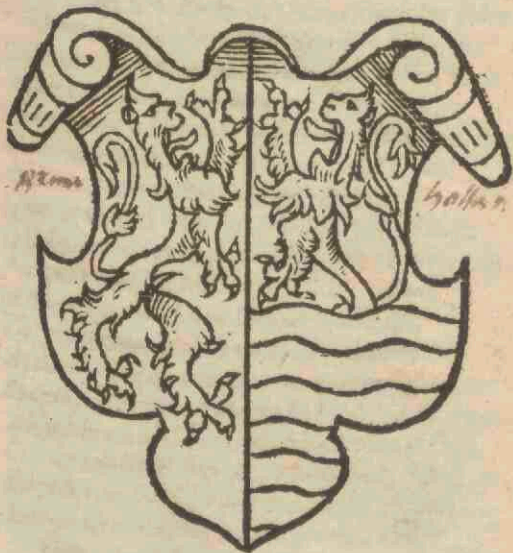
T A B V L A

B R E V I S E T

P E R S P I C U A D E

sacra Domini cœna.

A V T O R E H E R M A N N O M O D E D .



1. Cor. 10. 16.

Poculum benedictionis cui benedicimus
nonne communio sanguinis Christi est?

Panem quem frangimus, nonne commu-
nio corporis Christi est?

T A B V L A
B R E V I S E T
P E R S P I C V A D E
ACTA DOMINI CANON.
AVTORE HERMANNO MORTO.



1. Cap. 16.
Populum benedictum et sanctum
hanc communis sanguis Christi est
Pancm quem frangimus, nonne comu-
no corporis Christi est

IN COMMEN- DATIONEM TABULÆ

huius de Sacrosancta Domini

cœna carmen.

D. G.

Postquam Rex Erebi Sathanas sitibūdus honoris
Diuini, fastūque tumens detrusus Olympo:
Spirituū ingentem numerum detraxit ad umbras,
Inuidiæ stimulis flagrans non destitit ante,
Quam genus humanum infelix inuolueret iisdem
Cladibus, & secum stygio demergeret Orco.
At Deus omnipotens, cuius clementia metas
Non nouit, nec vult bonitas indagine claudis:
Ipse homines, operis miseratus, non tamen omnes,
Sed quos caelestis placitum fatale, cupiuit
A mundi genitāli auo seruare voluntas,
Degeneres meritosque nihil bonitatis amice
Aspexit, gaudensque parentis nomine Natum,
Spontē suum misit fraterna in foedera Christum.
Abluit hic sordēs nostras, hic horrida mundi
Crimina deleuit, stygiaque a compede vinclos
Expediit, miserōsque sua nece duxit ab umbris,
Latum iter ad celsi concedens ardua cali.

Hac arcana Deus mansuræ oracula vitæ
Ipse suo expressit verbo, voluitque fideli
Pectore complecti, sed adhuc caligo resedit
Tanta innata animis, ut & ipse fathisceret ardor
In nobis fidei, pessumque extinctus abiret,

Hanc nisi sacratis pietas diuina sigillis
Fulcisset, liquidisque notis tibicinis instar.
Ergo ubi restituit collapsam morte salutem
Christus, & ad patriam properaret scandere sedem,
Iussit credentes fingi purgantibus undis,
Iussit & atheria libanina sumere mensa,
Niue sua caperent nos vlla obliuia mortis,
Ambrosia hac voluit mentes, & Nettare pasci.
Hæc sacra postrema Christi mysteria cocna,
Thesaurósq. aperit scriptum hoc, dubiasque resoluís
Ambages, quid verba velint sibi mystica, quæ sit
Hic fidei virtus, quis & auctor, finis, & vsus,
Supplicium quale indignè sumentibus, & quas
Pro tanto deceat nos munere reddere grates,
Hæc legito, & tantam mirabere maiestatem
(Lector) tam exiguo complecti posse libello.



3
PRVDENTISSI-
MO, AMPLISSIMOQVE

populi, staruumque Hollandiæ,
Zelandiæque ordini, Her-
manus Moded.

S. D.



ERSÆPE cogitavi
(viri amplissimi) atque
adeo demiratus sum, cum
priscorum omnium, tum
illorum imprimis facilita-

tem hominum, qui eruditione & elo-
quentia percelebratorum ætate vixe-
runt: qui cum ob incredibilem inhu-
manitatem robora, & saxa esse, brutif-
que tantum non similes iudicarentur,
nihilosecius tamen sensus haberent,
qui instar fidium suauiloquentia velu-
ti plectro tangerentur. At enim quo-
ties propius intueor, quæ veri similio-
ra, duo illa totius orbis eloquentiæ lu-
mina, Demosthenē scilicet & Marcum
Tullium ea fuisse eloquentia instructos
ornatosque, vt in quemcunque vellēt
animi habitum, populos auditoresque
suos transformarent, hosque adeo se-
quaces, dictoque audientes fuisse, vt se
linguis duci paterentur, dolor mihi

supra
A 3 pro-

Epistola

profectò quam grauissimus, imò & pu-
 dor, oboriri solet, hac tempestate illis
 æthnicis rigidiores homines reperiri,
 qui in tam clara euangelij luce non so-
 lum cæcutiāt, sed & ad suaues iuxta ac
 salutare eiusdem cantus, serpentum
 instar, aures malunt obturare, & ad
 carnis affectiones veluti ad Syrenæos
 scopulos consensescere, quam dulcissi-
 mos illos salutis modos, in intimos
 cordium recessus admittere. Siqui-
 dem illi quorum iam memini oratores
 ac pereloquētes homines, mirum qui-
 bus rebus & ad quas viros Athenien-
 ses, populumque R. flectebant moue-
 bantque: adde quod persuasorijs hu-
 manæ sapiētiz verbis ipsi Iudices ani-
 mum sibi auferri, & velut extra se po-
 ni permittebant, quorum lachrymas
 Epilogorum saltem verbis paratas red-
 debant: certè si ad verum lydium pro-
 bemus, omninò friuola, sæpenuero
 etiam noxia & perniciofa fuisse depre-
 hēdemus, quibus auditorium nunc in
 gaudium vel dolorem, nūc in stultam
 commiserationem, vellachrymas col-
 liquesceret. Hic verò vbi vera beati-
 tudo, & salus animi iuxta ac corporis
 gratis offeritur, vbi omnis sapientia in-
 stitiaque

sticiaque sanctificatio atque redemptio, summatimque, summum illud 1. Cor. 1.
Philosophis non intellectū, etsi multo studio & industria quæsitum agitarumque, bonum proponitur, quantus 30.
quæso hominum torpor? quanta omnium socordia & negligentia? quæ inquam pro illis beneficijs, simulque redemptione nostra deo reponitur gratitudo? Imo vero quæ hic se non prodit ingratitude, & nefanda bonorum acceptorum, ac profunda obliuio? De duobus hic igitur prius præfandum duxi, contemptu nimirum verbi Dei, & sacramentorum utilitate: ac prius quidem propter eloquentiæ & eruditionis defectum, alterum vero propter nudas formas, quæ ibi conspiciuntur, cōtingere manifestè videbimus.

Vt autè de eo, quod priore loco positū est, prius dicam: videmus sanè, vt summo iure mortales omnes, per Prophetam suum statuat Deus reos, dum ita exclamat: Audite ò cæli, tuque ò terra ausculta, filios enutriui & exaltavi, ipsi autem perfidè descuerunt à me. Bos quidem dominum suum agnouit, & asinus heri sui præsepe, verum

Esai. 1. 2.

Epistola

1. 302. 1
 205
 Esai. 6. 9. Israel non agnouit, populus meus non intellexit: cuius rei gratia, dominus per eundem suum vatem Israëli denūtiat: Vade, & dicito populo huic, auribus audite, & ne intelligatis, oculisque videte, & ne cognoscatis, crassum ac pingue cor populi huius, & aures eius somnolentas redde, oculosque claude. Verum vt sciamus ea & nobis denunciari, quia desciuimus simul & contempnimus, non est quod multa effugia quæramus, quia ipsa res nobis ocularis est testis. Cæterum ne hic obtemdamus, vt nonnulli, maximam esse partem eorū, qui aures non accommodant Euangelio, quod vel pagana sit eloquentia, vel quæ in priscis fuit, hodie ferè à verbi Dei præconibus negligatur, vel illi ea minus instructi haud alliciant tam multos, quemadmodum alioqui fieret, si ea vt instructi essent, sedulo id operam adhiberent, hæc inquam ne obtédamus. cūm Deo potius litigandum sit. Etenim in Prophetis & Apostolis, qui acti Dei (vt Petrus ait) spiritu, ecquod conspicitur eloquentiæ lenocinium? Tamen si non desunt grauissimi autores, qui omnia orationis lumina ac artificia disertè in illis

2. Petr. 1.

21.

illis reperiant: ut nihil hic dicā de elo-
 quētissimis doctissimisque totius or-
 bis viris, qui hac nostra, ac patrum no-
 strorum memoria, foelicissimum illud
 animi gaudiū mortalibus annunciant,
 in quibus ne prisca quidem ipsi, qui pre-
 cepta dedēro, quicquam requisiverint.
 Quod si hanc omnibus nō demus, quæ
 nec quidem in literis sacris agnoscitur,
 nō est quod ideò fastidiamus, tam no-
 bile æternæ salutis mysterium, nisi spi-
 ritum sanctum testē repudicemus, qui
 istiusmodi fucam respuisse, ne inanis
 redderetur crux Christi, disertè ait per
 illud electum dei organum Paulum.
 Quinimò idē non in persuasorijs hu-
 manæ sapientiæ verbis, sed in demon-
 stratione spiritualis potentæ sermonē
 suum versatum asserit, & præclare ad-
 dit causam, ne fides, inquit, vestra in
 hominum sapientiā, sed in Dei poten-
 tia consistat, se enim non sapientiam
 huius seculi loqui, neque principum
 seculi huius, qui in nihilum redigētur,
 sed sapientiam Dei latentem in myste-
 rio, dicit, hoc est occultam illam, quam
 præfinituerat deus ante secula in gloriā
 nostram, quo quid magis graphice dici
 possit, equidem nō video. Et certè qui

1. Cor. 1.

17.

1. Cor. 2.

4.

1. Cor. 2.

6.

solam verborum structuram, eorumque
 videres venantur, & nil aliud in omni
 vita quam suauiloquentiam spectant,
 quid mirum ad vnicum redemptorem
 Christum, redemptionisque mysteria,
 eos non peruenire, ac per eundem,
 peccati, mortisque, potestate non redi-
 mi? Atqui cum Paulus dicat illic lo-
 ci, fidem nostram non in humana sa-
 pientia, sed in dei potentia consistere:
 cogitare, debemus, nos illius partici-
 pes non reddi, nisi per Euangelium,
 quod non hominum sapientia, sed dei
 potentia est ad salutem omni creden-
 ti. Imò verò, cum crucis sermo ijs, qui
 pereunt, stultitia sit: ijs autem, qui sa-
 lutem consequuntur, Dei potentia, ad
 salutem, diligenter cauendum, ne hic
 nimis nasuti reperiamur. Proinde (vi-
 ri prudentissimi) rectè facturi omninò
 sumus, si non quod nobis, sed quid illi
 placiturū, quidque re ipsa salutare sit,
 expenderit. Scio vos non ignorare,
 quid ijs dominus per prophetā inter-
 minetur, qui ore & labijs, hoc est sola
 eloquentia, & sapientia humana edo-
 cti deum colunt. Quia enim, inquit,
 populus iste ore ad me accedit, & la-
 bijs suis honorat me, cor autem eius
 longè

Rom. 1.

16.

1. Cor. 1.

18.

Esa. 20.

13.

longè abest a me, estque timor eorum
 erga me præceptum hominum edo-
 ctum, ideo en ipse quoque addam, vt
 mirificè agam cum populo isto, mira
 inquam & portentosa: quænam illa in-
 quies? Videlicet sapientia sapientum
 eius peribit, & intelligentia pruden-
 tum eius sese abscondet. Et Paulus, In-
 fatuauit, inquit, deus sapientiam mun-
 di huius. Posteaquam enim in dei sa-
 pientia mundus deum ex eius sapien-
 tia non cognouit, placuit Deo per stul-
 tam Euangelij prædicationem seruare
 credentes. Et paulo post eodem loco,
 Quæ stulta, inquit, sunt in mûdo, ele-
 git Deus, vt sapientes pudore afficiat,
 quæque in mûdo infirma sunt, itidem
 elegit Deus, vt pudefaciat robusta. Ne
 igitur fastidiamus vel excludamus hoc
 tempore, qui ipsam gratam Deo pie-
 tatem intelligentiamque voluntatis
 Dei, sine externa larua fucoque, Chri-
 sti ministerio nobis exponunt, hos po-
 tius vel toto (quod aiunt) cælo aberrare
 sinamus, qui hæc sine vera pietate
 & intelligentia hominum auribus in-
 stillant: quod si fiat, spiritui sancto vt
 gigantes minimè resistemus, aut quid
 factò sit opus, Christi ministris præscri-
 bamus:

1. Cor. 1.
20.

1. Cor. 1.
27.

1. Cor. 1.
27.

1. Cor. 1.
27.

1. Cor. 1.
27.

1. Cor. 1.
27.

1. Cor. 1.
27.

1. Cor. 1.
27.

1. Cor. 1.
27.

1. Cor. 1.
27.

1. Cor. 1.
27.

1. Cor. 1.
27.

1. Cor. 1.
27.

Epistola

bamus: nam & si in peritiam Philoso-
 phiæ atque æthnicæ literaturæ, non-
 nulli non illibenter agnoscamus, haud
 tamen ministerij, & dispensationis my-
 steriorum Dei, vlllo modo impingi no-
 bis inscitiam patiemur: quocirca vt va-
 let eloquentia apud illos, apud nos re-
 ctè salutis suæ quilibet negotium ex-
 pectabit, in quo animi promptitudi-
 ne dei voluntati, Christi quæ iugo se-
 docilem ostendere imprimis necesse
 est. Quod si sint, qui huc tam nobilem
 thesaurum, vt nonnulli delicatuli, præ-
 fertim quæ familia amatoria dicun-
 tur, aspernètur, vt pote contentiosi, &
 veritatis osiores, iniustitiæ quæ amato-
 res, ijs sane excandescantiam & iram,
 afflictionem, & angustiam prouentu-
 ram spiritus sanctus apertè pronúciat.

Rom. 2. 8. Verum vt quod ceperam de ingra-
 3. Reg. 12. 28. titudine absolua(m) (viri amplissimi) vi-
 Amos. 7. demus quam seriò, etiam omni tem-
 10. pore prophete Dei, popularis huius cæ-
 3. Reg. 18. 18, citatis, torporis quæ fontè & originem
 esse attestentur procerum erga Dei
 Ier. 15. 4. verbum ingratitudinem, eorum quæ in
 4. reg. 21 salutis mysterio humanam sapièntiam:
 2. Par. 33 quod cum homines verè pij grauati &
 9. inuitè sanè intueantur, fit vt præ animi
 dolore

dolore & mæstitudine contabescant, præsertim dum mortalium plurimos conscientia teste, meliora, cû illa apud Poëtam Ethnica videre, eademque probare, attamen deteriora nihiloscius sequi cernant: atqui nos graue illud, sed tamen iustum manere Dei iudicium, donec, vti per os vatis sui pronunciat, vastatæ fuerint ciuitates, & nemo sit qui illas inhabitet, & in domibus hominum nullus reperiatur, ac tellus omnino redigatur in solitudinem. Quia enim sapere, rebus ex animi sententia fluentibus, ferè stultè recusamus, fit vt, iisdem cunctis perturbatis atque contrarijs, tandem mentis oculos aperire, somnumque excutere necesse futurum sit.

Esa. 6. 11

Verùm ijs occurrèdum est, qui præsentem rerum cõditionem, & statum, Rerump. motus, hostium violentos impetus, patriæ ruinas, bella publicè priuatimque ardètia, aliæque id genus millia suo more norût obtrudere, atque ita rebus diuinis, ac religioni profectò ocium nullum concedi, dum illis (vti par est) vacandum sit. Sed illi nequam cum isto hoc pallio in lucem admittendi erunt, & omninò metuen-
dum

Epistola

- Psal. 127.** dum est omnia ista non nisi ignavia & frustra apud hoc hominum genus susceptum dei sit opus. Eheu quod frustra oculus, & vigilia, in custodienda, tuendaque ciuitate vigilent, vt hic nihil dicam, quam fallaces, & inanes sint hominum cura, & vigilia, citra Dei aspectum & benignum fauorem. Respiciamus quæso, ecquod seruator noster consiliū, in deformi illa, planeque horribili vrbe Hierosolymæ ac tēpli vastatione, sequi voluerit: etenim dubium non est, quin piorum oculos admodum perstrinxerit, & oppidum ingratum fuerit, sanctam illam & à Deo electam ciuitatem, adhuc tēpli illius famosissimi ædificia, quorum fundamenta Deo auctore iacta erāt, ab ipso omnino fundamento pessum ire: præterea dum bella bellorumque rumores, gentem ingentem, ac regnum in regnum similiter insurrecturum, auditum iri: pestilenciam, famem, & terremotus singulis locis fore prædicit: quæ tamen non sint futura, quam dolorum omnium, duntaxat initia, adhuc dum abominationem vastatricem, secundum vaticinium Danielis, præfagit visuros. Quid? anne fontolentos,
- Mat. 24.** 2.
Mar. 13. 2.
Luc. 19. 44.
Luc. 21. 10.
Mat. 24. 15.

Dedicatoria.

Luc. 21.
20.
Dan. 9.
27. & 12
11.
Chrysoft.
in opere
imperfe-
cto in
Mat. cap.
24. Ho-
mol. 49.
Hier. tom
8. in psal.
87.
Ab. 2. 4.
Ioel. 2.
32.
Act. 13.
40. & 2.
21.

noletos nos in Dei verbo, vereque
religionis cultu, oscitantesque velit?
Minimè gētium. Quod ergo consiliū,
quodque refugium erit, quo tripida
conscientia in tam luctuosa, & acerba
vastatione, tantisque velut exundan-
tibus malis queant consistere? Hoc ni-
mirum, vt fugiant semper ad montes,
hoc est, quemadmodū nō male Chry-
sostomus, & cum eo Hieronymus in
Psal. 81. exponunt, ad scripturam sa-
cram, quę vnica est & sacra (quod aiūt)
salutis anchora, cuius fundamēta sunt
in montibus, hoc est, elogijs sanētis.
Hoc & Prophetarum fuit studium, hic
vnicus eorum scopus, qui non nisi hoc
solo, ac firmissimo fulcro, populi Iu-
daici animum prorsus languidum, at-
que omni vigore destitutum, in crū-
deli extremaque illa Iudææ, Ierusalē,
que depopulatione, erigere, consolari-
que studebant, adeo vt vno etiam ore
spiritus instinctu ausint dicere, inde vi-
tam solidam illis superesse, diuino illo
teste Abacuc.

Porro quia homo constat ex animo
& corpore, operam iure dare debet,
vt quanto illa hoc nobilior est, tanto
illius nobis quam huius salus sit anti-
quior.

- quior. Eòque respicit Dominus, dum
 primò regnum Dei, & ipsius quarenda
 esse iustitiam edocet. Et Aposto-
 lus pulchrè omnibus hanc præcidit ex-
 cusationem, dum inquit hisce spiritali
 sancti verbis. Hodie si vocem eius au-
 diueritis ne obdurate corda vestra, si-
 cut in exacerbatione, quo tempore re-
 tabant me in deserto patres: hodie er-
 go vocati, prompti quoque hodie, di-
 uing voci morem, ne qua offendamus
 geramus, præsertim cum non ignore-
 mus, omnia illa mala, quæ prædiximus,
 nobis impedere, quod vocati prompti
 adesse, aut recusauerimus, aut ingratu
 fuerimus: atque adeo omnis præci-
 denda erit tergiversatio, vel compe-
 randinatio, vt dominus inutilem pro-
 nunciet regno celorum, qui vel paren-
 tum humationem, vel suis ultimã va-
 ledictionem, suo cultui & professioni
 præmitti cupiat, Enimvero quantope-
 re ira Dei accendatur ex procrastina-
 tione, exemplum illius patrisfamilias
 in euangelio euidenter docet: quippe
 eum qui vocarentur ad cœnam, ad y-
 num omnes obijcerent nescio quæ
 humanas remoras, morasq. nelecto
 ne venirent, in illorumque locum fr-

bitò substituisse, qui inter mortales
 omni vita & luce indignissimi vide-
 bantur, tandem meritò pronúciat, ne-
 minem eorum, qui vocati adesse no-
 luissent, conuiuij vnquam participem
 fore. Rectè igitur & prudenter facturi
 sumus, si ad cæleste conuiuium inuita-
 tori tam benignò aures præbere non
 recusauerimus.

Quod si ad dulcissimas hasce voces
 magis magisque obsurdescimus, sal-
 tem ad minas prophetarum, atque A-
 postolorum aures arrigere ne cuncte-
 mur, scilicet ne ingratitude & odio,
 maleuolètia atque contèptu, tam præ-
 clarum à nobis thesaurum repellamus,
 neque sanguinem Iesu Christi summa
 cum ignominia, vel conculcemos, vel
 impiè prophanemus, Nam quàm hor-
 rendum tales maneat exitium, proli-
 xior esse pergam, si hoc ipsum ex scrip-
 tura sacra coner ostèdere, metuamque
 ne delicatis auribus nimis sim ingratus
 interim, quia officij mei admoneor,
 prætermittere non possum, quin pau-
 cula quædam, eaque ad viuum horro-
 rem delineantia in medium afferam,
 quæ ceu digito ostendant, verbi dei, &
 sacramentorum eius contemptoribus

Epistola

planè miserabilem euentum. Paulus
 verò vnus istiusmodi, & Hieremias
 alter, instar tubæ, loco multorum es-
 se possunt. Ille quidem contemp-
 res ita alloquitur. Videte ne vos in-
 uadat, quod dictum est in prophetis:
 aspiciate contemptores, & admirami-
 ni, atque euanescite, quia opus ope-
 ror ego in diebus vestris, atqui tale
 quidem, quod non credituri sitis, si
 quis enarrauerit vobis: ac proinde
 necesse fuit vobis primum exponi ser-
 monem dei, postquam antem repellitis
 illum, & indignos vos ipsos decer-
 nitis æterna vita, ecce conuertimur ad
 gentes. At quæso quod illud est opus,
 quod Deus se operaturum per pro-
 phetas denūciat, cuius enarrationi cō-
 temptores verbi Dei, & sacramento-
 rum eius, fidem minimè daturi sunt?
 Hoc tale prognosticon, dominus apud
 Hieremiam hisce testatur verbis: Si
 steterit, inquit, Moses, & Samuel cor-
 ram me, non esset animus meus ad po-
 pulum istum, eijce eos à facie mea &
 egrediantur. Si dixerint, quò egredie-
 mur? Dices ad eos, sic dixit Deus, pars
 ad mortem, pars ad gladium, pars ad
 famem, pars ad captiuitatem, præsi-
 ciam-

Act. 13.
40.

Hab. 1.6

Luc. 10.
10.

Act. 13.
46.

Hier. 15.
6.

etiamque eis quatuor gētes, id est, qua-
 tuor pœnarum genera, dicit Domi-
 nus, gladium ad occidendum, canes
 ad dilacerandum, volatilia cali, & be-
 stias terræ ad deuorandum & dissipā-
 dum, reliquaque quæ sequuntur eo-
 dem capite in eandem sententiam.
 Itē & alio loco. Sic dixit Deus Israel, **Hier. 21.**
 ecce arma bellica, quæ in manibus **4.**
 vestris sunt, quibusque vos pugnatis
 contra regem Babilonis & Chaldaeos,
 qui obsident vos in circuitu muro-
 rum, reflectam, & colligam eos in me-
 diū ciuitatis huius, & pugnabo contra
 vos manu extenta, & brachio forti, in **Hier. 39.**
 furore, indignatione, atque ira magna **5.**
 percutiam habitatores ciuitatis huius.
 Et paulò post eodem loco asserit, resi-
 duos, quos pestis, vel gladius, vel fa- **Hier. 21.**
 mes reliquos fecerit, in hostium pote- **7. & 27.**
 statem venturos, qui vitam eorū per- **8.**
 dituri sunt, quibusque nulla ad ig-
 noscendum ac condolēdum erit com- **Hic. 16.4**
 miseratio: hos vero residuos, mor- **Psal. 79.**
 ribus ægrotantium perituros, dicit **2.**
 dominus, quorum vita ne planctu
 quidem villo commendabitur, ne-
 que eorum corpora sepelientur,
 sed in sterquilinum ipsi terræ, volati-
 libusque

Epistola

libusque coeli, & bestiis terræ in escam erunt. At quorsum hæc, aliaque omnia pœnarum genera, quæ apud eundem prophetam, & alios, tâta comminatione proposita sunt? Eò nimirum tendunt, vt intelligamus deum nihil magis plectere quam ignauiam & ingratitude[m] hominum, adhuc contemptum sui sacratissimi verbi, simul & sacramentorum eius, vel prophana-tionem, vel, quod hodie minus putatur, viliorem æstimationem. Hæc

- Ab. 1. 6. tur, viliorem æstimationem. Hæc
 Hier. 15. igitur eorum mala, quorum causa pro-
 6 & 2. 19 pheta dicunt, contemptores visuros
 2. Reg. & quidem iustissimè dei opus, in quos
 21. 11. manum suam fortem extensurus est,
 2. Par. 33 vt derelinquat domum suam, deserat
 5. hæreditatē suam, detque dilectionem
 Hier. 12. animæ suæ in manum inimicorum
 7. eius.

Quia verò sermo Euangelij sermo est crucis, vt ante quoque diximus, & sacramentorum nudæ sunt species, in baptismo namque pura aqua, in cœnæ administratione, nihil præter panem, eumque vulgarem, & vinum sub oculos cadit, estque nephalion, quod aiunt, sacrum, hinc contemptus proficiscitur, atque hinc non tanti, vt perhibetur.

Dedicatoria.

hibetur, æstimatur. Deus igitur cum
 voler cum summa reuerentia quæ
 præcepit, tractari, atque homines
 vel contemnant, vt dixi, vel contra-
 minent, fit vt tandem in orbem no-
 strum tam multa mala, tantasque pla-
 gas iustissimè inferat. Ac proinde, Viri
 pro patriæ legibus tam fortes quàm qui
 fortissimi, detestanda est eorum petu-
 lantia, qui nescio quibus satanæ præ-
 stigijs, quaque insania prætexunt, hæc
 Israelitarum exempla nihil ad nos per-
 tinere: his, qui in caelesti salutisque ne-
 gotio stupidi, carnis affectionibus ex-
 cutire gloriantur, aded vt quamuis o-
 culis videant, & auribus audiant, cor-
 de interim neque intelligunt, neque
 cognoscunt, iustissimè Christus do-
 minus denuunciat, Sodomorum condi-
 tionem fore tolerabiliorem in die iu-
 dicij quam illorum: adde quod apo-
 stolus Paulus, qui in Dei cultu, atque
 sacræ cœnæ vsu peragēdo Corinthios
 instituit, expressè dicat, hæc omnia ty-
 picè quidē ipsis euenisse, at verò scrip-
 ta esse ad nostri admonitionē, in quos
 fines seculorum occurrunt. Et alio lo-
 co Corinthijs scribens, dicit multos
 fuisse inter ipsos debiles, & infirma

Esa. 6. 9.

Luc. 10.

14.

1. cor. 10

11.

1. Cor. 11

30.

Epistola

valetudine, imò & non paucos dormi-
uisse, quod in cœnæ dominicæ vsu ir-
religiosè, & non qua decebat reueren-
tia fuissent versati. Ergò sedulò cauē-
dum, ne similes euadamus ijs, quibus
hæc contigere, & ne nobis quoque eæ-
dem eueniant, tandemque ab exter-
minatore interimamur.

Ego itaque hisce motus rebus, mei
esse officij putavi, vt præter quodidia-
nam functionē, ad verbum Dei, & sa-
cramentorum eius germanam admini-
strationem, meis popularibus certas
quasdam de cœnæ dominicæ sacramē-
to theses relinquerem, in quibus velu-
ti in tabella eius institutionem legiti-
mumque vsum liceret cernere. Cum
enim lectio fortasse liberior multis
quam auditio est, spero permultos fo-
re, qui illam citius, quam hanc admis-
suri sunt, hac quantumuis clara Euan-
gelij Iesu Christi & sacramentorum
eius luce. Porro etsi me non fugiat,
multos & veterum, & recentiorum
germanè doctissimeque hac de re scri-
psisse, tamen cum eius intellectū apud
plurimos, præcipuè verò in hac com-
muni patria nostra, adhuc controuer-
sum esse videam, prætermittere non
potui,

potui, quin, etsi non tam doctè & elegantè, saltem sincerè pureque, illius gustum germanumq. vsum, scripto expressum omnibus ob oculos ponerem, idque ipsum, sub nominis vestri auspicio, populo, patriæ nostræ, ac posteritati, si quidem tempus feret, prælo excusum emitterem. Vestrum erit (viri prudentissimi) hanc opellam nostram, ceu sartam tectam habere, & ab invidorum, calumniatorumque, & Epicureorum morsibus, & irrisionibus vindicare: tum etiam, qua autoritate prædici estis, efficere, ut illi quidem primùm, quibus hic desudatus est labor, similiter & vos clarissimi proceres, quibus hic inscriptus est, idem nobiscum sentiatis, & tandem ad huius cõmunionem peruenire possitis, reliqui iridem turmatim ad ecclesiæ Dei cõrpus, qui Christi corpus est, veluti que vmbra alarũ se conferre queat. Quod nostrum votum ratum esse, vestrumque ordinem prudentia & sapientia stabilire, veraque verbi sui cognitione, vos vestrosque subditos inbuere, dignetur ille bonus, & clemens Deus, per merita filij sui domini nostri Iesu Christi. Antvver-
 pia 24. Aprilis 1579.



T A B V L A

BREVIS ET PER-

spicua de Sacra Domi-
ni Cœna.

I.



Ametſi Sacra noui & ve-
teris teſtamenti ſcriptu-
ra omnino comprobat
remiſſionis peccatorum
promiſſionem gratui-
tam, ſed tamen victimã

Gen. 17.

Eſa. 55. 1

Pſa. 103.

Rom. 3. 24.

& 4. 16.

Gal. 3. 14.

aliqua pro humano genere, qua Deus
placaretur, eiſquẽ ſatisfieret Iuſtitiz,
offerri oportuit, cuius virtute & effi-
cacia, noſtra in Deum fiducia firma
certaque eſſe poſſet.

Eſa. 53. 4. 5.

Ro. 3. 24. 25

1. Pe. 1. 21.

Rom. 3. 38.

Ac. 13. 38. 39

II.

Huius rei gratia, pro æterno Dei de-
creto, per Prophetarum oracula decla-
rato, filium Dei nobis dari, eũdemque
in noſtra mortalitatis natura mori ne-
ceſſe fuit, vt ipſe pro nobis propitiatio
noſtra, ſalutaris que hoſtia fieret, extra
quam vnã & ſolã Deo Patri, pro
peccatis victimã oblatã, nulla alia
vſpãm inueniri poſſuit.

1. Pe. 1. 20

Rom. 16. 25

Act. 3. 19

Act. 4. 28

lu. 24. 27

Eſa. 50. 7

Act. 20. 28.

Ro. 3. 24. 25

Eſa. 53. 4. 5.

Ho. 9. 14. 26

III.

Gratuita igitur reconciliationis pec

he. 10. 12. 14

Tabula brevis de sacra

catorum promissio est, quanquam, vt
 Eph. 2. 8. illa certa nobis ac indubitata existeret
 Ro. 4. 10. 13. saluari eam Mediatoris victima nisi
 Pl. 32. 1. oportuit: quod ipsum quoque Dei
 Ro. 3. 24. Spiritus in eorum cordibus efficaciter
 Heb. 9. 15. restatur, quos de plena & æterna salu-
 He. 10. 19. te, per immolatum nostrum Pascha,
 1. Ti. 2. 6. Christum nimirum parata, nihil addu-
 Rom. 5. 5. dubitare certissimum est.
 & 8. 16.

I I I I.

2. Co. 1. 22. Hanc autem reconciliationem, Euan-
 Eph. 1. 13. gelium gratiæ, gratuitam (& quidē ve-
 1. co. 5. 7. rissimè) asserit, quod tamen non minus
 Esa. 53. 7. respicientiã (quæ in externi interni quæ
 Lu. 2. 20. hominis regeneratione cõsistit) quam
 Ro. 3. 24. fidem ab omnibus serio exigit: Porro
 In. 24. 47. etiã hoc gratiæ Euangeliũ vnum idem
 Mar. 1. 15. omnibus temporibus extitit, per quod
 Mat. 3. 2. ab orbis terræ initio ad finem vsque E-
 & 4. 17. lecti Dei per fidem in solũ Christum sa-
 Esa. 56. 1. lutem & consecuti sunt, & adhuc con-
 Ro. 4. 9. 10. sequi certum est. V.

Ceterum quoniam hoc ipsum non
 12. 13. 16. 23. modo omnem rationis captum & vim
 & 24. exuperat, verum etiam, quia Militibus
 Gen. 17. 5. Christi in hac fragili & caduca carne
 adhuc versantibus, opus est, ad intelli-
 gendũ retinendumq. redẽptionis my-
 sterium, fidei fundamentis & quasi ful-

eris, rerumque promissarum sigillis, idcirco testimonijs diuinitus additis Dei Patris Dñi nostri Iesu Christi auctoritas, à principio fidelibus comprobata atque commendata est, vt hoc pacto, ceu quadam anuductione, de salute per fidem in vnica perpetuaque Mediatoris victima acquisita, certi intrepidique mancant.

VI.

Hac itaque de causa in electorù redemptione, regeneratione, sanctificationeque. Deus externo sacramentorù ministerio, quæ eorù, quæ prædicta sunt, confirmatio perspicua, simul & pignus atque sigillum sunt, tanquam inferiori salutis organo, cum pro sua erga nos bonitate: tum etiã pro nostra ruditate vtitur, quorum adminiculo veritatem beneficiorum Christi, adeoque ipsam Christum nobis dat atque distribuit, & in confirmationem nostræ salutis in Christi sanguine partem, obsignat.

VII.

Sanè vt omnia prioris testamenti sacramenta, in hunc præcipuè finem à Deo data fuisse constat: ita noui quoque signa & symbola vniuersa, in hunc eundem finem diuinitus instituta esse, apud omnes Christi fideles extrà omnem dubitationem est.

VIII. Et

Rom. 4. 11

Gen. 17. 12

Gen. 9. 12.

Exo. 12. 13.

14 & 42

He. 9. 12. 28

he. 10. 12. 14

Rom. 9. 3

1. co. 10. 16

Mat. 26. 26.

Lu. 22. 19

1. Cor.

11. 24. 25.

1. Cor.

10. 2. 3. 4.

Gen. 17. 12.

Ro. 4. 11

1. co. 11. 26

lu. 22. 20.

Gen. 9. 12

Gen. 17. 12

Exo. 12. 13

1. co. 11. 24

Mat. 28. 19.

Mar. 16. 15.

Luc. 22. 19.

Tabula breuis de sacra

VIII.

Et potissimum verò inter alia omnia ad id cōducit sacra Domini cœna, in qua cum elementis, pane scilicet & vino, ritè usurpatis, corporis sanguinisque sacratissimi veritas (quemadmodum ex Christi Domini instituto perspicuum est) ita re ipsa adest, ut eam ipsam per fidem spiritusque sancti operationem, ijs qui huius communionis participes sunt, reuera distribu-
 Mat. 16. 28. in qua cum elementis, pane scilicet & vino, ritè usurpatis, corporis sanguinisque sacratissimi veritas (quemadmodum ex Christi Domini instituto perspicuum est) ita re ipsa adest, ut eam ipsam per fidem spiritusque sancti operationem, ijs qui huius communionis participes sunt, reuera distribu-
 Mar. 14. 26. in qua cum elementis, pane scilicet & vino, ritè usurpatis, corporis sanguinisque sacratissimi veritas (quemadmodum ex Christi Domini instituto perspicuum est) ita re ipsa adest, ut eam ipsam per fidem spiritusque sancti operationem, ijs qui huius communionis participes sunt, reuera distribu-
 Luc. 22. 19. in qua cum elementis, pane scilicet & vino, ritè usurpatis, corporis sanguinisque sacratissimi veritas (quemadmodum ex Christi Domini instituto perspicuum est) ita re ipsa adest, ut eam ipsam per fidem spiritusque sancti operationem, ijs qui huius communionis participes sunt, reuera distribu-
 1. cor. 11. 24. in qua cum elementis, pane scilicet & vino, ritè usurpatis, corporis sanguinisque sacratissimi veritas (quemadmodum ex Christi Domini instituto perspicuum est) ita re ipsa adest, ut eam ipsam per fidem spiritusque sancti operationem, ijs qui huius communionis participes sunt, reuera distribu-
 Ioa. 6. 63. in qua cum elementis, pane scilicet & vino, ritè usurpatis, corporis sanguinisque sacratissimi veritas (quemadmodum ex Christi Domini instituto perspicuum est) ita re ipsa adest, ut eam ipsam per fidem spiritusque sancti operationem, ijs qui huius communionis participes sunt, reuera distribu-

1. cor. 11. 28.

IX.

Porro licet in hac sacra Domini cœna, cœnæque (quod ad Historiam attinet) institutione plurimæ sint peristatseis & significationes, quibus pius quisque non sine fructu se exercere possit, tamè de ijs, quæ nihil habent molestiæ vel controuersiæ, quæque cuius facis nota & familiaria sunt, ut pote de tempore cœnæ, de benedictione panis & vini, de conuiuio, de nouo fœdere, deque præteriti temporis significatione, quæ non nisi commemoratio quedam est passionis Domini, aut parum aut nihil in præsentia dicemus.

X.

At de cœnæ elementis quibus Domini

minus in huius institutione usus est, de
 rebus, quæ sub aspectum non cadunt, Matt. 26.
 & spiritualiter (ut ita dicam) oculis 26.
 fidei proponuntur, de legitimo cœ- 1. Cor. 11
 næ usu, de Domini præcepto & eius 23.
 fine, de adultis, qui seipfos examina- Mar. 14.
 re, mortem Domini annunciare, & pro 22.
 beneficijs in cœna collatis gratias age- Luc. 22.
 re possunt, (ad quos huius celebratio 19.
 maximè pertinet) Ad hæc de significa- 1. cor. 11
 tione cum præsentis & futuri tempo- 26. 28.
 ris, tum etiam æternitatis, quæ perpe- Iohan. 6.
 tuum diuini erga nos fauoris testimo- 5. 54.
 nium nos perdocet, alia (sed tamen
 quam breuissimè) nobis habenda erit
 tractandi explicandique ratio.

XI.

Verum quò ante omnia carnis sen-
 sus in hoc cœlesti negotio euanescat,
 quid de verbis Domini, deque sano
 eorum sensu nobis constituendum &
 piè tenendum sit (quia in explicatione
 rei præsentis maximè cõsideranda ve-
 niunt) videamus, quæ licet clara atque
 citra inuolucrum sint, ad eò ut non
 nulli eius sint sententiæ, illa nulla ex-
 plicatione indigere, tamen extra huic
 mysterio peculiarem loquendi modum
 (qui

Tabula breuis de sacra

(qui sacramentalis vocatur) minimè accipienda, vel etiam huc illuc detorquenda erunt.

XII.

Quod autè ad Dominicæ coenæ institutionis verba attinet, illa nec grammatico aliquo eludèda tantumque accipienda sunt sensu, nec ficto etiam transubstantiationis (vtri loquuntur) seu conuersionis modo deprauada, sed mystica (vtri ex Domini instituto euidenter apparet) notione, à fidelibus accipienda sunt.

XIII.

Porrò mentis oculos in huius sacrae rei vsum ita dirigendos esse, hinc luce clarius est, quòd scilicet nullus mortalium, quantumuis sapientissimus, veritatis Domini panis ac poculi sine fide spiritusque vi, participare esse potest. Nam teste Apostolo, peccato subiectum est, quicquid sit extra fidem: fides verò nisi Dei promissionibus rebusque promissis nitatur, nulla certè coram Deo censeri potest. Necessariò igitur in hoc mystico alimèto, requiritur fides viuà, quæ ex vi promissionis & Domini precepto, ipsa elementa cum rebus promissis

He. 11. 6

rom. 14. 24.

Tir. 1. 14

Ro. 4. 13.

14. 16. 20. 22.

Gal. 3. 14

23.

sis, resque promissas cum ipsissimis (ut
ita loquar) elementis, apud eos, qui
verè credunt, in cibum potumque
spiritualem (salua utriusque natura)
coniungit.

XIIII.

Quare nullo modò vel physicam
dominici corporis conuersionem, in-
clusionem, præsentiamue, neue, qua-
lem nimis crasse romanæ scholæ Ma-
gistri nostri somniant, transubstan-
tiationem credere, aut agnoscere de-
bemus: quandoquidem nullus est si-
gnorum in cælum ascensus, nullus
etiam veritatis corporis & sanguinis
è cælo descensus, ut ex tenore & virtu-
te verborum aliqua eorum conuersio
fiat: vel sicuti alij vregre videntur, ut
ex iussu, voluntateque, & omnipo-
tentia Dei (quod interim non mi-
nus absurdum & ineptum est) omni-
nò aliqua præsentia, rei signatæ in-
clusa, in signis ipsis existat, vel
ijs subiaceat, vel ea comitetur.

XV.

Neque enim vel grammaticū illud
commentum, quo phanatici quidam
nudatantum hæc vel charitatis saltē
signa

Act. 1. 11.
1. Thess. 5.
10.
2. Thess. 2.
1. 10.
Mat. 24.
30.
Luc. 21.
27.
Matt. 25.
31. & 26
64.
act. 3. 21
Mar. 13.
21.
Mat. 25.
23. 26.

Tabula brevis de sacra

- signa esse volunt, perpetuus sacramentorum
 1. cor. 11. scripturarum tenor & perspicuitas
 24. 25. admittunt: in quibus, cum panis ac
 26. 27. poculi, tum corporis & sanguinis etiã
 28. appellatio huic sacramento promiscue,
 1. cor. 10. tam propter symbolicam significatio-
 4. nem, quam veritatem ipsam in eo my-
 1. cor. 10. sterio contentam, constanter vereque
 16. extra signorum & rei signatæ physicæ
 conjunctionem, tribuitur. Nam illa si
 existeret, aut aliquo existere modo
 posset, ipsos mox fideles, præfato non
 modo mysterio, sed & ipsius mysterij
 fructu carere priuarique necesse esset.

XVI.

- Proinde tropum aliquem seu arca-
 num loquendi modum in hisce Do-
 mini verbis, *Hoc est corpus meum quod
 pro vobis datur. Hoc est sanguis meus,
 qui pro vobis effunditur*, esse nemo sanæ
 mentis vnquam negavit: certissimum
 enim est, ipsas rerum naturas, id est,
 Mat. 26. 26. tam panis & vini, quam corporis &
 Mar. 14. 22. sanguinis substantiam, simul & ipsa
 Luc. 23. 19. accidentia, distinctis cuiusque in sa-
 ceræ ecenæ vsu proprietatibus, integra
 & salua permanere nomenque rei si-
 gnatæ, signo, quia eius sit symbolum
 imponi.

XVII. No.

XVII.

Neque illi hic audiendi sunt, qui
 Demonstratiuum *Hoc* cum substanti-
 uo *est*, non significatiuè panis ad cor-
 pus, vini ad sanguinem: sed recta, ex-
 tra sacramentalem loquendi modum,
 ad ipsum Christi corpus & sangui-
 nem referunt: in qua verborum ex-
 plicatione, ipsam mysticam noti-
 tiam, cum vtriusque singulari fru-
 ctu, perire, atque hæc sacræ rei sym-
 bola, non ad ipsam veritatem corpo-
 ris & sanguinis adeoque beneficiorum
 Christi significatiuè referre, sed
 pro nudis tantum charitatis signis ac-
 cipere, intelligereque necesse est.

1. Cor.
 10. 16.

XVIII.

At longè hac interpretatione à ger-
 mano spiritus sancti sensu disceditur:
 quandoquidem nisi hæc voces, *Hoc*
est, sacramentali loquendi modo ad
 panem & vinum referas, mystica hæc Luc. 22.
 actio, sacræ rei signum esse non po- 19. 20.
 test, adde quod christifideles certo 1. Cor. 11.
 sustentaculo, instar manuuctionis ad 24.
 ipsam veritatis notitiam duci, stabili- Mat. 26.
 ri que nequeunt, aded vt non modo 28.
 totius complexi fructum, qui subse- Mar. 14.
 quentibus declaratur, verbis quod pro 24.

Tabula breuis de sacra

vobis frangitur, & quod pro vobis effunditur, euanescere, verum etiam sanctam illam Apostoli de hisce verbis explicacionem perire necesse sit, vbi dicit. Poculum benedictionis cui benedicimus, nonne communio sanguinis Christi est? panis quem frangimus nonne communio corporis Christi est?

XIX.

Itraque pani & vino corporis & sanguinis appellatio (quorum signa sunt & symbola, quibusque res exhibetur) tribuitur, & quidem non alia ratione, quam spiritum sanctum Euangelista Ioannes (licet alio loquendi modo) columbam, & Dauid aquam de cisterna Bethlehem, sanguinem trium virorum vocant: quod ipsum etiam de verbis Domini, quemadmodum continuè de poculo sequitur, intelligendum est. Sic vim habent. Hoc poculum est nouum illud testamentum per meum sanguinem: hoc facite quotiescunque biberitis ad mei recordationem.

XX.

Hinc perspicuum est, in hac sacramentali (vt sic dicam) enuntiatione, & panem & vinum, & corpus, & sanguinem simul.

Tabula breuis de sacra

symbolis ita coniungit, vt crucifixum
fractumque Christi corpus, & effusus
eius sanguis, in sancto huius epuli vsu,
ipsis fidelibus non modo sacrum my-
sterium, sed etiam verum & spiritua-
le sit alimentum, ad pascendas ipsorum
animas in vitam æternam.

XXII.

- Ro. 1. 16. Quemadmodum igitur christifi-
Eph. 1. deles per fidem viam Dei promissio-
13. nibus Euangelijque potentia vere
Act. 15. 9 fruuntur: ita & per eandem ipsos fi-
Eph. 3. dem, in legitimo huius cœnæ vsu re-
12. 17. rum promissarum, id est, veri corpo-
ris & sanguinis Christi, atque adeo
Mat. 26. omnium eius beneficiorum, vna cum
26. pane & vino participes fieri, extra om-
Luc. 22. nem dubitationem est.

17. XXIII.

1. cor. 11. Totum autem hoc mysterium, non
24. quidem ex voluntate mandatoque
Domini, verborum pronuntiationi,
seu animi intentioni ad panem & vi-
Eph. 1. num, sed ex promissionibus & Chri-
14. sti præceptione, ad ipsius Christi Do-
2. Cor. 1. mini beneficia, quæ crucifixo suo, ac
22. pro nobis in mortem tradito corpore,
Rom. 8. & effuso eius pro nobis sanguine, sunt
15. 16. parta, fidei certitudini concedendum,
& vir-

& virtuti spiritus sancti, qui in electo-
rum hic operatur cordibus, attribu-
endum est: Hoc enim pacto, & haud alio
sanè, vius huius mysterij fructus, cum
pia Dominicæ mortis recordatione, in
corundem pectoribus iugiter manet.

XXIII.

Qua propter in legitima huius san-
ctissimi pastus actione, nullo modo se-
paranda erunt, quæ Dominus neces-
sariò coniungenda: & acta esse voluit,
quòd nisi fiat, nos ipsos non modò
amentix exponemus, sed ipsis etiam
symbolis falsò attribuemus, quæ Do-
minus tum ad efficaciam spiritus san-
cti, tum ad ipsos fideles, cœlesti planè
consideratione, dicta ac referenda esse
voluit.

XXV.

Et idcirco tam legitimus sacræ cœ-
næ vsus, qua in ipsa Christi institutio
exigit, vt fides (quam viam hic esse
oportet) in percipiendo animæ cibo,
qui est Christi corpus & sanguis, nullo
modò ab areana spiritus vi separetur:
vtque promissiones iuxta ac res pro-
missæ, cum elementis rite vsurpatis,
adde cum Christi seruatoris præcep-
to, hic necessariò copulentur: Hęc ete-
nim fides (quæ huius animæ cibi os est)

Tabula breuis de sacra

rerum promissarum vnà cum ipsis signis verissimè quidem, sed tamè extracorum, quæ vel insit, vel subsit, vel adhaereat elementis aspectabilium, inclusionem, fit particeps.

XXVI.

Cæterùm orthodoxorum patrum (eos dico, qui puriores fuerunt) de cõuersione (vti loquuntur) in sacra cœna sententiæ, nequaquam de incognita ipsis transubstantiatione, vllatè physica mutatione, præsentiaue, sed de admiranda diuinæ virtutis, in cordibus fidelium efficaci operatione, qua elementum accedente verbo, promissione nimirum & mandato in eorundem cordibus sacramenti veritatem & salutis mysterium ratum firmumque fieri asserunt, non autem in pane & vino ipsa vereque existere, intelligendæ sunt.

XXVII.

Hoc verò ipsum neque verborum vlla virtute, ordinationis, vnctionisque, aut intentionis, cuiuscũque etiam hominis vi, facultate, pietateque, sed sola Christi Domini per spiritũ suum virtute atq. operatione, apud fideles, in sacro Dominicæ cœnæ vsu perficitur.

XXVIII.

XXVIII.

Atque ita hæc, nec nuda, nec rerum
absentium sunt signa, quum res ipsas
suo quodam modo continent, quas re-
presentant & figurant. Nam & os car-
nale & os spirituale, significâter in re-
bus obiectis, & natura distinctis ita cõ-
iunguntur, vt dubium non sit, quin
tangendo, gustando, comedendo ac
bibendo panem, & vinum ore corpo-
reo, ipsum quoque verũ corpus, & ve-
rus sanguis Christi, ore interiori, fidei
nimirum, edatur atque bibatur.

XXIX.

Quocirca neque vacuis signis, ne-
que inanibus veritatis vmbri electi
Dei ad vitam æternam aluntur, sed ve-
ris diuinisq̃ ac salutaribus rebus, in
hoc mysterio contentis, firmiter sustē-
tantur, quæ non pascendis vtrique cor-
poribus, sed fidelium animis conti-
nenter alendis, domino mandante ac
promittente, proponuntur.

XXX.

Rei enim veritas, Deiq̃. virtus ex vi
promissionis in electorũ cordibus cũ si-
gno cõiuncta est, quod alioquin ex seip-
so, quavis verborũ addita pronũciatio-
ne (quã tota signi efficacia à solo spiritu

Tabula breuis de sacra

sancto pendeat) planè inutile est & inefficax, infirmumque manet.

XXXI.

Hinc liquidò euincitur, ipsa elementa, panem scilicet & vinum, in sua natura ac statu, quantitate, qualitateque sine vlla mutatione, vel physica rei signatae cum ipsis praesentia, integra & salua permanere: Rei autem signatae (quã in sacra Dñi cœna liberè confitemur) praesentiam non cõiunctione rerum natura distinctarũ, sed in fidelium cordibus consistere, apertè ingenuèque dicimus, & credimus: quã & ipsa fides, virtute & operatione spiritus sancti apprehendit, & cum signis in ipso visu coniungit.

XXXII.

Qui verò ita sobriè & piè hæc mysteria intuetur, ille hunc panẽ non iam communẽ, sed sacrum habet: eius anima non iam cõmuni cibo & potu, sed verè spirituali & cœlesti, corporis inquam & sanguinis Christi nutrimento in vitam æternam satiatur, non minus sane atque ipsum corpus cibo, & cor hominis vino sustentatur & reficitur.

XXXIII.

Ad hæc voluit Dominus etiam distincta esse corporis & sanguinis sui sym-

Domini cœna. 23

Symbola, ut ita & crucifixi corporis, & effusi sanguinis recordatio, seorsim singulari vtriusque fructu, ab ipsis vetera fide communicantibus, fieret.

Mat. 26.

26.27.

Mar. 14.

22.23.

XXXIII.

Luc. 22.

19.20.

1. Cor. 10.

23.

1. cor. 11.

26.28.

1. cor. 11.

20.

Dominus Iesus cœnâ suâ christianis omnibus adultis, qui seipfos probare & explorare, mortemque Domini annunciare possunt, communè in ecclesiastico conuentu, instituit: itaque ob id sibi solis in missa sacrificiis (quæ interim nihil affinitatis cum Domini cœna habet, & non nisi mera in Christum blasphemia cœnæque profanatio est) seu alijs quibusuis priuatis hominibus, domi forisue, siue sanis siue ægrotis eam apparare minimè liceat.

XXXV.

Calicè quoque noui testamenti omnibus christifidelibus iuxta cõmunem esse, & ipsa Christi Domini institutio, quam Deo electum vas Paulus Apostolus ex Domini instituto, quod ait, bibite ex hoc omnes, hoc facite quotiescunque biberitis ad mei recordatiouem, in Corintheorum ecclesia repetendo, panis fractioni coniungit, & annexa remissionis peccatorũ promissio Noui testamenti propria, perspicuè compro-

Mat. 26.

27.

Mar. 14.

23.

Luc. 22.20.

act. 9.15.

1. cor. 11.

25.

Mat. 26.28.

Mar. 14.24.

Tabula breuis de sacra

1. Cor. 11. 25. bant: quæ si absit sanguinis utique recordatio seorsum cum suo singulari fructu, fieri potest nullo modo potest.

XXXVI.

- Vere namque species, panis videlicet & vinum, cum ex Domini instituto ad sacramenti pertineant integritatem, in vero & legitimo hoc sacramenti usu requiruntur: unde sacrilegum abusum atque impietatem, & plus quam giganteam seu belluinam audaciam esse oportet, quando iuxta impium concilij Constantiensis decretum, vna duntaxat siue altera, species porrigitur.

XXXVII.

- Quod ad formam administrandi sacramenta, externosque eorum ritus attingit, quos Deus apud omnes gentes Christi Evangelium profitentes, atque adeo omni tempore non modo inuiolatos esse, sed etiam religiosè seruari voluerit, ab illis certis, qui à Christo Domino nobis commendati sunt, ne tantillum quidem deflectere (nisi Deum vindicem in nos prouocare velimus) licitum est. In hac autem re, ne quid temere omittatur vel immutetur, non minus Dei minx, quàm Iudaicæ & Apostolicæ Ecclesiæ exemplâ, monere docereque nos debent.

XXXVIII.

XXXVIII.

Proinde ne caelesti magistro prudentiores, vel noui extra Dei institutum, & Apostolicę Ecclesię exemplum nomothetę esse videamur, à primaria illa Domini institutione, quę quidem in panis fractione consistit, & modum communicandi habet perfectissimum, discidere nequiquā licet. Hac etenim Dominus non modo crucifixi corporis mysteria, sed etiam mysteriorum fructus nos docere, & fidem nostram certissimam facere voluit, quare sine iniuria in ipsum Christum eius autorem, & redemptionis mysteria, omitti non potest.

XXXIX.

His accedit, quod seruator noster Christus, in figurandis declarandisue hisce rebus caelestibus vsus sit signis quam simplicissimis & familiarissimis, voluerit etiam huius sacri conuiuij apparatus, seu ritus externos, quam maxime simplices, & communes esse.

XL.

Et idcirco cōmunis esse mēsa debet, non autē altaria, quę quia sacrificijs quidem olim destinata erant, nunc vērò vnica eaq̃ue perpetua Christi vltima oblitterata prorsus & abolita sunt,

Mat. 26.

26.

Mar. 14.

22.

Luc. 22.

19.

1. Cor.

11. 24.

Mat. 26.

26.

Mar. 14. 22.

Luc. 22. 17.

Heb. 8. 5.

Item. 10. 1.

Item. 9. 12.

1. Pet. 1. 19.

Tabula breuis de sacra

sunt, in cœtu fidelium neuiquam tollerari pebebunt: communis item panis ac poculum. Hæc aliaque similia, non modo pietati quæ cum simplici integritate coniuncta est, verum & primariæ Christi institutioni, & Apostolicæ ecclesiæ obseruationi, optimè cõgruere videntur.

XL I.

De standi verò vel sedendi modo, non est quod ecclesiæ ministri (quos non minus circumspectos & prudẽtes, quam pios & simplices esse decet) se multum torqueant: qui verò sedendi modum, nimia curiositate vrgere videntur, & pro regula authentica seruare volunt, videant illi ne nimis rigidi ceremoniarum sint exactores, & magis superstitiosos se, quàm mysteriorum capaces ostendant: Interim tamen hæc certo à nobis respectu dici arcipiẽdum est, ideoque ritum hunc minimè nos improbare confitemur, præsertim vbi circumstantiæ loci, temporis, & personarum, cum pace & edificatione ecclesiæ hoc ipsum ferunt.

XL II.

Porro legitimus huius sacræ cœnæ vsus vnicus est, religiosa nimirum primariæ institutionis, Euangelistarum & Apo-

LUC. 22. 19.
1. Cor.
11. 24. 25.

Apostoli Pauli verbis commemoratis,
in Dominicæ mortis recordationem
obseruatio.

XLIII.

Et quidem ad hanc rem iusta pro- 1. CO. 11. 28
batio seu exploratio, quæ in vera cog-
nitione sui ipsius ex lege, & Dei ex E-
uangelio consistit, accedat necesse est,
ne damnationem sibi ipsi quis edat &
bibat, nõ discernens corpus Domini. 1. CO. 11. 29

Teste enim Apostolo, reus tenetur cor- 1. CO. 11. 27
poris & sanguinis Domini, quisquis e-
derit panem hunc, aut biberit de hoc
poculo Domini indignè.

XLIII.

Quemadmodum hic vsus, ratione
institutionis, cœnæ finis rectè dicitur:
ita & alium etiam finem, aliosque di-
uerfos fructus, ex præsentis præteriti-
que temporis significationibus, certò
colligere, & quidem piè licet: ex quo-
rum numero illa præcipuè sunt capita:
Primum quod legitimo dominicæ cœ-
næ vsu, vniamur & coalescamus inter 1. CO. 10. 17
nos spiritu Christi, iuxta illud, Quo-
niam vnus panis vnum corpus multi
sumus, nam omnes vnus panis sumus
participes.

XLV.

Præterea hac eadem in vnum corpus
inserimur, & vnimur cum capite no-
stro

Tabula breuis de sacra

1. cor. 10.

16.

102. 6. 55

102. 6. 54

102. 6. 51

102. 6. 54

stro Christo, sed arcano quodam modo, & spiritualiter, iuxta illud. Potulum benedictionis cui benedicimus, nonne communio sanguinis Christi est? panis quem frangimus nonne communio corporis Christi est? Sic etiam illud, quod Dominus apud Euangelistam dicit. Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus. Qui edit carnem meam, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo.

XLVI.

Omniùm verò vltimus finis, qui æternitatis est, & quo Deus perpetuum erga nos fauoris sui testimonium nos perdocet, in significatione futuri temporis consistit. Etenim in Domini cœna, animæ cibus & potus, qui in æternum permanent, quibusque fidelium spiritus sustentantur in vitam æternam, proponuntur: æterna item salus per Christi redemptionem parta, nobis obfignatur, vt ita cum Christo coalescamus & viuamus, iuxta illud. Ego sum panis ille viuificus, qui è cælo descendi, si quis ederit ex hoc pane viuuet in æternum, & panis, quem ego dabo, caro mea est, quam ego dabo pro mundi vita. Et iterum. Qui edit carnem meam & bi-

Domini cœna. 25

& bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, & ego excitabo eum in ultimo illo die.

XLVII.

Neq. abs re esse videtur, illud quoq. hic monere, vt pius quisque non alterius, sed suam ipsius examinet cōscientiam, atque inutiles illas, de infidelium perceptione, quæstiones (quia pietate, pietatisque fructu carent) fugiat. 1. cor. 11. 28.

XLVIII.

Illud namque certissimū est, quod ad ipsam sacramēti veritatem attinet, nullam cōmunionem habere, & non nisi externa signa recipere, eos, qui nihil habent spiritus Christi, quique historica fidem huc tantum afferunt, de quibus nō absurdè Augustinus in persona Iudæ dicit, eos panem Domini, non autem panem Dominum edere. Ioa. 13. 17.

XLIX.

Quando igitur electi Dei ratum firmumq. habent, Christum à spiritu suo viq. spirituali (qui re vera pios intus viuificat) diuelli non posse, omninò tenendum & confitendum est, nec mortuū, nec ociosum eius corpus, spiritusque sui gratia & virtute disiunctum, in sacra Dñi cœna distribui & communi-
cari.

L. Hinc

Tabula breuis de sacra

L.

Hinc facile videre est, ipsam veritatem, Dei que virtutem signo minime inclusam esse, neque etiam per signum cuius comunicari: Multi enim signum (quod omnibus quidem, probis & improbis, bonis & malis iuxta commune est) recipiunt, qui interim gratiæ & veritatis non fiunt participes, quæ non nisi electos Dei per arcanam spiritus sancti operationem manet, & quidem vna cum signo confertur, quod & solius Dei est opus, & non nisi Christi morti ac resurrectioni conuenit.

Rom. 4.
24. 25.

L I.

Ex ijs quæ appositè dicta sunt, optime intelligi potest, quanto erroris capti sint dissoluti illi, & erratici spirituales, qui libertini, & fictitio nomine dilectionis appellantur, quibus ita placet sua carnalis sanctimonia, vt non modo publicam Euangelij vocem, publicumque Christi Domini ministerium, ac sancta eius instituta, sacramentorumque mysteria, sed & ipsum quasi Deum se transcendisse cogitatione fingunt. Hos malus ille spiritus iusto Dei iudicio adeò ludit, vt hinc sacrosanctæ co-

nz (quæ adultis & spiritualibus maxime est destinata) eiusque mysterijs communicare ipsis minime liceat.

LII.

Verùm quò primaria hæc Domini institutio, in legitimo ecclesiæ conuerti & locum habere & religiose obseruari posset, ad ipsos utiq. ecclesiæ præfectos pertinet, diligenter circumspicere, & ecclesiastica disciplina cauere, ne vel canes ipsi, vel alioquin putrida membra, eaque Ecclesiæ manifesta, ad hanc fidelium communionem, ad hoc caeleste conuiuium, & redemptionis mysteria admittantur, quandoquidem non nisi suis hoc caeleste epulum Christus, ut sedulo & continenter ipsius mortem commemorent (cuius rei gratia etiam in vnum conueniunt) instituit.

LIII.

Proinde quodcumque vel primaria hæc non seruetur institutio, vel ad alium extra institutum usum cœna Domini trãffertur, uti in privato usu, in reseruatione, in circumgestatione, adoratione, pompis, pacificationibus publicis, atque horum similibus fieri solet, nõ utique verum in ijs abusibus & minime ferenda impietate, sacramentum,

Tabula brevis de sacra
mentum, sed mera Dominicæ institue
tionis prophanatio, & summa in Deū
blasphemia consistit.

LIIII.

Et cum papistica Missa non modo
hominum in puriori religione stoli
dorum, ipso diabolo artifice, quædam
sit inuentio, leuisque in Christū vni
cum Mediatorem blasphemia, verum
etiā diuinæ dispositionis, præscriptio
nisque sacrilega prophanatio, atque
christifidelibus planè execranda & de
testabilis, omnibusque modis fugien
da Idolomania, in ea nec sacramen
ti, quoad externam Domini institu
tionem, nec rerum, quoad significatio
nem ac repræsentationem (quæ arca
no & proprio quodam modo fit) ve
ritas vlllo modo adesse credenda est.

L V.

Denique hoc sacramentum, seu sa
cra Domini cœna, quia promissionis
diuinæ pignus atq. sigillum est, & ip
sissimā (vt sic loquar) veritatem ori fi
dei proponit, resque promissas in ele
ctorum cordibus repræsentat, quo etiā
Deus non aliter atque externum quæ
dam & certum salutis arrabonem suis
largitur fidelibus, ideo expiatorij (vt
lo-

loquuntur) sacrificij rationem, quæ extra institutum Domini, & Apostolicæ Ecclesiæ omninò incognita est, nullo id modo admittit. LVI.

Inde liquidò etiam patet, quòd ex vi operis operati (vt Sorbonica dicit theologia) neùe ex vi operis operantis (quæ in Missa nulla, & ab ea quâ alienissima est) nec meritum vitæ æternæ, nec satisfactio, vel minima aliqua pro peccatis expiatio, nec suffragium viuus mortuisùe, per idololatræ sacrificij applicationē, participetur cõmuniceturque. LVII.

Nihilominus tamen in vero ac legitimo Dominicæ cœnæ vsu, eucharistica, precum scilicet, & laudis, gratiarum actionis, & eleemosinarũ sacrificia pro donis & beneficijs hic collatis ac commemoratis, accedere debent, vnde & apud veteres eucharistias nomen pro tota actione vt acciperetur, obtinuit. LVIII.

Cumque ipsi fideles hæc mystica cõmunionē, virtutum ac beneficiorum Christi, in crucifixo suo corpore, & effuso suo sanguine participes fiant, ita vt Christus communis ipsis in vitam æternam sit cibus & potus, atque ex multis

Tabula breuis de sacra

multis membris vnum sint corpus, admirabilem profecto membrorum in corpore par est hic conspiciere vnitatem, quo fides cum pietate firmetur, & caritas non simulata erga Deum, & proximos (maxime autem fidei domesticos) accendatur, & vinculum pacis indiuiduo nexu, cum animorum sinceritate, seruetur, cuius rei gratia Apostolus Paulus, totam hanc actionem Koinonian, & veteres non male sacram communionem vocarunt.

I. Cor.
10. 16.

SUPERIORVM BREVIS
anacephalosis.

LIX.

DEus infinita sua bonitate & mera gratia, suos, quos ab æterno elegit, in æternam filiorum hereditatem adoptat, adoptando, ab æternæ mortis damnatione, cui naturali aliqui origine obnoxij sunt, liberat, & remissionem peccatorum, ac vitam æternam gratis promittit, promittendo, in vnico Iesu Christi sacrificio, salutarique Mediatoris victima (qua sola suos iustos, & verè beatos habet) complet.

LX.

Hanc gratuitam remissionis peccatorum

torum promissionē, hancque salutarē,
 & perpetuam summi sacerdotis Chri-
 sti, pro totius mundi peccatis hostiam,
 æternæque vitæ beneficia, verbo suo
 & quidem scripto, sacrorum bibliorū
 libris comprehenso, annunciat, vultque.
 ut viua fide certaq. cordis fiducia, ex-
 tra omnem operum meritiq. consi-
 derationem, ea & apprehendamus, &
 nobis propria faciamus.

LXI.

Cumque in hoc redemptionis my-
 stero vtique cœlesti, fidei, quæ multis
 varijsque rætationum fluctibus in hac
 caduca fragiliq. carne subiecta est,
 opus sit, externo aliquo instar cuiuspiã
 manuductionis fulcro, benignissimus
 Deus, habita nostræ imbecillitatis ra-
 tione, hæc æternæ vitæ dona, sacra-
 mentis, nempe diuinis tessaris ac sigil-
 lis obsignat, ne fideles de plena & eter-
 na salute, per Christum parta, & fide
 apprehensa, quicquam addubitent.

LXII.

Ad hoc autem plurimum conducit
 sacra Christi cœna, in cuius legitimo
 vsu, plurimæ sunt peristaseis observa-
 tione dignissimæ, sed iuxta Domini in-
 stitutum hæc quinque potissimū ve-
 niunt

Tabula breuis de sacra
niunt consideranda, promissiones ni-
mirum, res promissæ, elementa, man-
datum, & fides viua, quæ sursum in
cælum ascendendo, ex promissionibus
& mandato, res promissas, & ipsa sacra
signa, arcana spiritus vi, extra eorum
vel physicam coniunctionem, vel præ-
sentiam, in electorum cordibus con-
iungit.

LXIII.

Hinc fit, quòd fideles hunc cibum ac
potum, non quidem communem, vè-
trique destinatum, sed verè spirituale
& cælestem habent, qui etiam in sacro
hoc vsu non minus veritatis seu rerum
ipsarum, quàm signorū participes fi-
ri, piè & assiduè credunt: quo respectu
etiamnum liberè corporis & sanguinis
Christi præsentiam, in sacra Domini
cœna confitentur.

LXIII.

Quemadmodum igitur electorum
animæ neque nudis signis, neque ina-
nibus veritatis vmbriis, sed veris, diui-
nisque ac salutaribus rebus, in hoc
mysterio contentis, in vitam æternam
aluntur: ita & illis qui non nisi historicam
fidem huc afferunt, Christus in ci-
bum & potum non est, quum eius cor-
pu

pus nec mortuum nec ociosum, spiritusque sui gratia & virtute disinctu, in sacra hac Dñi cœna communicetur.

L X V.

Nunc igitur legitimo hoc cœnæ usu (quando in Dominicę mortis recordationem religiosè obseruatur) nō modò omnia Papistarum deliria, quæ nō nisi in Christum vnicum Mediatore atque sacerdotem blasphemiam & diuinæ ordinationis sacrilegam profanationem procreant: ad hæc falsam illā, quam quidam nimis crassè & minus piè, ex corporeo illo esu imagine concipiunt fiduciam euanescere, sed etiam precum, laudis, gratiarum actionis, & eleemosynarum sacrificia, pro donis ac beneficijs hic collatis commemoratisque accedere, optimamque in Christi corpore, atque adedò in ipsismembris, vnitatem fidei, ac spiritus charitate non ficta, & vinculo pacis harmoniam existere, certissimum est.

F I N I S.

1827085

OCN 914266991

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. Some words like "L. X. V." and "Medicine" are faintly visible.]